Duoda, comtessa de Barcelona i escriptora

Autor:
Data de publicació: 22-11-2017

Duoda va ser una dama d'estirp noble carolíngia, nascuda en una família de l'alta noblesa a l'entorn del 803, (principis del segle IX), no se sap ben bé on, probablement al nord o a la franja meridional de França o a Catalunya. La van casar el 824 amb Bernat de Septimània, comte de Barcelona i dels comtats del territori de Septimània (826-832 i 835-844) i cosí de Carlemany, a qui Lluís el Piadós, fill d'aquest, havia encarregat la supervisió de la Marca Hispànica. Per tant va ser comtessa de Barcelona.

Duoda va ser una dama d'estirp noble carolíngia, nascuda en una família de l'alta noblesa a l'entorn del 803, (principis del segle IX), no se sap ben bé on, probablement al nord o a la franja meridional de França o a Catalunya. La van casar el 824 amb Bernat de Septimània, comte de Barcelona i dels comtats del territori de Septimània (826-832 i 835-844) i cosí de Carlemany, a qui Lluís el Piadós, fill d'aquest, havia encarregat la supervisió de la Marca Hispànica. Per tant va ser comtessa de Barcelona.

Després d'uns anys de convivència, exactament quan i perquè no se sap, Duoda va a viure a Usès (Septimània), a l'oest de Pont du Gard, on sembla haver passat quasibé tota la resta de la seva vida, separada del seu marit i fills i per tant com si fos vídua. Van circular molts rumors per explicar l'abandonament de Duoda, inclòs el de que Bernat s'havia fet amant de Judit de Baviera, la segona esposa de Lluís el Piadós, però cap de les insinuacions fetes va ser provada.

El novembre del 826, va néixer el seu primer fill Guillem. Catorze anys més tard, el 840, enmig d'un clima polític molt delicat, Bernat va tornar breument al costat de la seva dona a Usès i a l'any següent va néixer el segon fill d'ell i de Duoda, Bernat. Tres mesos després d'aquest naixement, abans que el fill hagués estat batejat, el pare va decidir marxar, al.legant motius polítics i dient que calia que ell i els dos fills anessin a viure a Aquitània, cosa que van fer, deixant per tant, sola Duoda.

El fill gran, aleshores, va ser enviat com a prova de la lleialtat de Bernat, a la cort de Carles el Calb, fill i successor (840-877) de Lluís el Piadós.

Durant aquest periode en que Duoda es va quedar trista, preocupada i impotent davant la voluntat d'un marit que la separava dels seus fills, va voler fer alguna cosa que resultés útil al seu fill gran i va començar a escriure un Manual destinat a la seva educació ; el Liber Manualis Dhuodane quem ad filium suum transmisit Wilhelmum, i que el fill petit a qui Duoda pràcticament no coneixia, podria llegir quan fos més gran.

Ella escriu com a mare que vol que els seus fills la recordin i sàpiguen què pensava el món o si més no, què pensava que els podria fer feliços. Duoda va escriure també sobre la seva pròpia fragilitat i els temors respecte de la seva seguretat. Finalment va morir poc temps després, cap a l'any 843.

El Liber Manualis, el va escriure la comtessa Duoda amb la finalitat de donar al seu fill gran, Guillem, un manual destinat a la seva educació, ja que degut a la seva separació, no li podia donar personalment.

El Manual exposa molt clarament els valors que vol transmetre al seu fill. Duoda insisteix en que ha d'actuar noblement, respectant les jerarquies i sent generós. També ha de manifestar respecte per a tothom, no només amb els de la seva condició. Està convençuda de que aquesta conducta (ser noble i cristià), li portarà la felicitat a la terra com la salvació eterna. El seu llibre ens fa una descripció de la pròpia Duoda, on es veu el seu desig d'una vida normal amb els seus fills. També s'observa una autèntica devoció religiosa i la dignitat i l'autodomini que es podien esperar d'una dona del seu llinatge. El llibre demostra clarament la confiança que té Duoda en la fe i l'oració i el seu convenciment, evidentment realista, de que és difícil mantenir els alts ideals que exposa al seu fill en mig de l'esplendor i les intrigues

de la cort.

El Manual però, no li va servir de gaire al seu fill. L'any següent de la mort de Duoda, el 844, Bernat de Septimània, marit de Duoda, va ser executat per traició, per ordre de Carles el Calb. Guillem, el fill gran a qui havia dedicat el llibre, es va unir aleshores als rebels d'Aquitània ; va ser capturat i executat el 849. El fill petit, Bernat, va haver de fugir i va morir a l'any 872, als trenta-un anys.
De Duoda, sabem el que ens diu el seu Manual on exposa els seus ideals religiosos i mundans. Es tracta d'una gran descripció d'una dona digna i culta, colpejada, però no abatuda per les dificultats de la vida. El Manual transmet la veu clara d'una dona que reflexa la seva pròpia sensibilitat i escala de valors.

Amb tot això, podem comentar que Duoda és la primera gran escriptora que coneixem al segle IX, abans del que serà Catalunya.

Tot seguit exposem tres fragments extrets del seu Liber Manualis (llibre escrit a Usès, Septimània entre el 841-843):
Sabent que la majoria de les mares en el món gaudeixen de la companyia dels seus fills i veient-me jo, Duoda, allunyada de tu, fill meu Guillem, per això , angoixada i plena de desitjos d'ajudar, t'envio per llegir aquest opuscle…

L'any 11 de regnar feliçment, amb l'ajut de Crist, el nostre difunt senyor Lluís… el dia 3 de les calendes de juliol, en el palau d'Aquisgrà, vaig ser donada en matrimoni, com a esposa legítima al meu senyor i pare teu Bernat. L'any 13 del regnat d'aquest, el dia 3 de les calendes de desembre, amb l'ajuda de Déu, com ho crec, vas néixer de mi a aquest món, tu, el meu fill primogènit, tan desitjat.
Agreujant-se cada cop més la desgràcia d'aquest miserable món, en mig de nombroses inestabilitats i discòrdies del regne, l'esmentat emperador va seguir el camí reservat a tots. Així, durant l'any 28 de seu regnat, prematurament, va acabar la vida terrenal que li corresponia. Després de la seva mort, l'any següent va ésser el naixement del teu germà, el dia 11 de les calendes d'abril…Encara molt petit i abans de rebre la gràcia del baptisme, el nostre senyor i para de tots dos, Bernat, el va fer portat a la seva prosència a Aquitània…

Jo t'exhorto, molt estimat fill Guillem que abans que res estimis Déu ; després estima, tem i sigues afectuós amb el teu pare, i aprèn que d'ell prové el teu estatus en el món…Tu fill meu Guillem accepta el jou de la norma del servei constant i sigues fidel al teu senyor Carles, sigui com sigui, i als seus dignes parents, d'un i altre sexe, també nats d'estirp reial. En efecte, et correspon fer-ho així a tu i a tots els qui estan al servei del seu poder reial ; desitjo que, amb tots els esforços, tu, entremig d'ells, serveixis útilment i fidelment. Perquè Déu, tal com ho dèiem, els ha triat i predestinat per al regne, donant-los una glòria que s'acosta, per la seva gran semblança, a aquella que va prometre a Abraham, Isaac i Jacob i la seva digna prole i descendència…

Avui molts tenen ganes de lluitar. Tinc por que a tu i als teus companys d'armes, fill, no us passi això, perquè diu l'Apòstol : Els dies són dolents, sorgiran els pseudo-profetes i s'instauraran temps perillosos. En aquests dies hi haurà homes egoistes, envejosos, avars, violents, desobedients, que gaudiran més del segle que de Déu i el que és massa llarg d'explicar en detall, perquè, ai oh dolor ! ja se'n veuen alguns, entre els qui surten en ordre de batalla, que van cercant per totes bandes per guanyar. Aixeca't i prega, com hem dit abans, i digues amb el salmista : Jutja, Senyor, els qui em perjudiquem, venç els qui m'ataquen ; pren les armes i l'escut, Senyor, força de la meva salut, i alça't per ajudar-me, arrenca'm dels qui m'assetgen i digues a la meva ànima : No tinguis por, jo sóc la teva salvació.
DUODA, comtessa de Barcelona i de Septimània. De mare a fill. Escrits d'una dona del segle IX. Barcelona: La Sal, 1989, pàg. 35,43,79,92,111. (Traducció Mercè Otero).

Text de: Oleguer Biete.